
Demens og jura

Selvbestemmelse så langt som muligt

Et menneske med demenssygdom mister ikke sine grundlæggende rettigheder

→ **men (måske) evnen til at udnytte dem**

Hvad kan man selv gøre for at bevare sin selvbestemmelsesret så længe som muligt?

→ nogle generelle opmærksomhedspunkter...

→ ring gerne til Ældre Sagens rådgivning for individuel rådgivning → **8030 1527**

- mandag, tirsdag, onsdag og fredag kl. 10-14
- torsdag kl. 14-18

Emner for foredraget

Muligheder for at bevare **selvbestemmelsesret trods demens**

- fuldmagter
- behandlingstestamenter
- særlige krav til samtykke ved indflytning i plejebolig

Pårørendes ret til inddragelse

- hvad omfatter den ret?

Selvbestemmelsesret

- en grundlæggende ret for alle mennesker

Retten til at bestemme over sine økonomiske og personlige forhold

(Grundloven og konventioner)

MEN

- en demenssygdom kan påvirke koncentration, overblik, hukommelse, dømmekraft mv.

- og dermed (måske) evnen til at træffe juridisk bindende handlinger!!

Hvis man ikke længere er i stand til at varetage sine egne juridiske forhold

Så må andre jo gøre det.....

MEN

Man kan ikke bare handle på andre menneskers vegne

- (ud over akutte nødsituationer)
- heller ikke på sine nære pårørendes vegne!

Derfor er der brug for et **juridisk handlegrundlag**

- Lovgivning → fx i sundhedslovgivningen

- Fuldmagter

- Værgemål

Forskellige former for fuldmagter

Enkeltduldmagter

Specialfuldmagter til bestemte forhold

- fx fuldmagt til **digital selvbetjening** til visse offentlige myndigheder (via Borger.dk)
- fx bankfuldmagter
- fx Ældre Sagens pårørendefuldmagter

Generalfuldmagter

- varetagelse af samtlige forhold

Fremtidsfuldmagter

(Lovreguleret - loven trådte i kraft september 2017)

- ønske om at styrke tilliden til fuldmagten

SÅ....**flere parallelle fuldmagtssystemer**

”Almindelige” vedvarende fuldmagter

Fuldmagter med ikrafttræden nu eller senere

Ingen lovbestemte formkrav for oprettelse af fuldmagter

En fuldmagt skal være udstedt, mens man har sin **fornuft i behold** og kan **overskue konsekvenserne** af at oprette fuldmagten

Ingen offentlig kontrol med fuldmagtsforhold → en total **tillidserklæring!**

OBS.

Nogle (en del!) har haft problemer med at få accepteret ”almindelige” fuldmagter

- fx ift banker, kommuner, Ankestyrelsen, Familieretshuset

Så..

- vær så **præcis** som mulig med formuleringen – få juridisk hjælp
- få evt. **accept** af banken på forhånd eller supplér med bankfuldmagt
- få evt. **notarpåtegning**, selv om det ikke er et lovkrav

Fremtidsfuldmagter

Lov om fremtidsfuldmagter

Lovregulering af oprettelse og indhold af fremtidsfuldmagten

- fremtidsfuldmagter skal oprettes i et **elektronisk register** (FFM-registret)
- og efterfølgende vedkendes for en **notar** (300 kr.)
 - bekræftelse af identitet og fornuft
- *eller* oprettes personligt i **Familieretshuset**, hvis man er fritaget for Digital Post

Fremtidsfuldmagters **ikrafttræden** (1010 kr.)

- anmodning fra fuldmagtsgiver og fremtidsfuldmægtig(e)
- Familieretshuset træffer afgørelse om ikrafttræden, og FFM **tinglyses** (offentliggøres)
- når man ikke ikke længere ”som følge af sygdom, svækket mental funktion eller helbred el.lign.” har evne til at varetage sine forhold inden for de områder, som er omfattet af fuldmagten (lægeerklæring skal indhentes)
- mulighed for delvis ikrafttræden

Hvad skal man så skrive i en fuldmagt?

Hvad **ønsker** man at give en anden / andre lov til at foretage sig på ens vegne

Hvad er der **behov** for?

Ældre Sagen anbefaler generelt hjælp fra **advokat** til udfærdigelse af teksten

Bankfuldmagter

- fortrykt tekst på bankernes egne fuldmagter

Fremtidsfuldmagter

- Justitsministeriets vejledning med 4 standardformularer
- http://www.civilstyrelsen.dk/~media/Fonde/vejledning_til_borgerne_om_fremtidsfuldmagter.ashx

”Almindelige” fuldmagter

- Der findes **standardformularer** mange steder på internettet, som kan anvendes helt eller delvist *og gratis*
- **men pas på !**
- *dækker fuldmagterne så lige præcis de specielle ønsker, man kan have?*
- *fx hussalg, give afgiftsfri gaver*

Ældre Sagens pårørende fuldmagter

3 standardfuldmagter til en speciel målgruppe

Er udarbejdet til at gælde i ægteskaber med delingsformue (formuefællesskab)

I. Økonomiske forhold

II. Køb/salg/belåning af fast ejendom

- berettiger bl.a. til overdragelse af fast ejendom mellem ægtefæller
- *(den, som står på skødet, anses som ejer af en ejendom!!)*
- fuldmægtigen kan fx også være et voksent barn i stedet for ægtefællen

III. Personlige forhold

- kan dog bruges af alle
- Fuldmagterne gælder, fra den dag de er underskrevet, men er tænkt i brug ved sygdom/svækkelse

Se nærmere på www.aeldresagen.dk

Overvejelser ved udformning af fuldmagter

FX

- Hvis "almindelige" fuldmagter → hvornår skal fuldmagten så gælde fra?
- Skal fuldmagten gælde både økonomi og personlige forhold?
 - eller måske kun helt specielle forhold?
- Skal der indsættes en alternativ eller flere ligestillede fuldmægtige?
- Skal der være kontrol med fuldmagtsforholdet?
 - fx regnskabsaflæggelse
- Skal der være mulighed for at give lån, gaver og arveforskud?
- Skal en ejendom kunne sælges – måske overdrages til ægtefællen?
- LÆS mere om fuldmagter på www.aeldresagen.dk

Hvilken fuldmagt (eller hvilke) skal man vælge?

Overvej fx:

- hvornår skal den bruges?
 - ”hul” ml. oprettelsen og ikrafttræden
- risikoen ved ikke at få respekteret ”almindelige” fuldmagter
- omkostninger
- sagsbehandlingstid
- offentlig kontrol – er det vigtigt?
- sikker opbevaring af fuldmagten
- skal fuldmagten være nem at ændre?
- skal man ”gå med både livrem og seler”?

NB. fremtidsfuldmagt ved flytning til plejebolig

Fuldmagter og indflytning i plejebolig

Hvis man har **betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne** OG

- **modsætter sig flytning** eller
- **ikke er i stand til at give et informeret samtykke til flytningen**

Så kan man kun flytte

- **hvis det IKKE længere er muligt at få den nødvendige hjælp i hjemmet**

OG

- der skal beskikkes en **væрге** (desværre lang sagsbehandlingstid)
- ----
- (værgen kan erstattes af en fremtidsfuldmægtig, hvis fremtidsfuldmagten omfatter dette forhold og er sat i kraft OG personen ikke modsætter sig flytningen)

Det er IKKE pårørende, væрге eller fremtidsfuldmægtig, som bestemmer, om og hvornår en person skal flytte i plejebolig.

Beslutninger om afvisning af fremtidig behandling → Behandlingstestamente

Oprettes digitalt på sundhed.dk (manuelt ved fritagelse fra digital kommunikation)

Opbevares i Behandlingstestamenteregistret

Man kan **bestemme**, at man **ikke ønsker ikke livsforlængende behandling**, fx genoplivning efter hjertestop i en situation:

- hvor man er uafvendeligt **døende**
- hvor man er så **svært invalideret**, at det ikke længere er muligt at klare sig selv - hverken fysisk og mentalt
- man vil overleve, men i en tilstand, hvor de fysiske konsekvenser af sygdommen eller behandlingen er forbundet med **meget alvorlige og stærke smerter**
- Man kan tillige fravælge at blive behandlet med tvang efter Lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile

Man kan bestemme, at fravalg af behandling forudsætter nærmeste pårørendes, værges eller fremtidsfuldmægtigs accept (*gælder ikke for den situation, at man er uafvendeligt døende*)

Jeg ønsker ikke livsforlængende behandling, herunder genoplivning ved hjertestop:

- Hvis jeg ligger for døden (dvs. er uafvendeligt døende).
- Hvis jeg ligger hjælpeløs hen pga. sygdom, ulykke mv., og der ikke er tegn på bedring.

Mit ønske skal kun respekteres:

- Hvis mine nærmeste pårørende meddeler deres accept i den konkrete situation.
 - Hvis min værge meddeler sin accept i den konkrete situation.
 - Hvis mine fremtidsfuldmægtige meddeler deres accept i den konkrete situation.
-
- Hvis livsforlængende behandling, herunder genoplivning ved hjertestop, kan føre til, at jeg overlever, men de fysiske konsekvenser af min sygdom eller behandling vurderes at være meget alvorlige og lidelsesfulde.

Mit ønske skal kun respekteres:

- Hvis mine nærmeste pårørende meddeler deres accept i den konkrete situation.
- Hvis min værge meddeler sin accept i den konkrete situation.
- Hvis mine fremtidsfuldmægtige meddeler deres accept i den konkrete situation.

Behandling med brug af tvang

- Jeg ønsker ikke at modtage behandling for fysiske (somatiske) lidelser med brug af tvang, hvis jeg bliver varigt inhabil.

Mit ønske skal kun respekteres:

- Hvis mine nærmeste pårørende meddeler deres accept i den konkrete situation.
- Hvis min værge meddeler sin accept i den konkrete situation.
- Hvis mine fremtidsfuldmægtige meddeler deres accept i den konkrete situation.

Hvad, hvis man *ikke* ønsker at planlægge sin fremtid juridisk?

- Eller det er *for sent* at oprette fuldmagt?

Ja, **måske** går det hele alligevel.....

- ellers kan der blive brug for **værgemål**
- offentlig afgørelse med offentlig kontrol med økonomien

Men man kan bestemme mere selv ved fuldmagt end under værgemål

Hvad hvis man hverken har fuldmagt eller værgemål?

Personalet har som HOVEDREGEL **tavshedspligt** →
respekt for privatliv

- **men** tavshedspligten er ikke absolut, der kan være afgørende hensyn til pårørendes ønske om at få oplysninger om den svage pårørende
- en konkret vurdering af, om videregivelsen er "berettiget"

OG

- specialregler i sundheds- og sociallovgivningen

Pårørendes ret til at være inddraget - uden fuldmagt eller værgemål

Hvis man som ikke (længere) selv kan tage at tage stilling til sin **pleje og omsorg**

Så har pårørende eller andre nærtstående ret til at være inddraget ***i varetagelsen af interesserne*** for den svage person, dvs.

- at blive lyttet til og talt med om den svage pårørendes forhold
- at være med på råd med sin særlige viden om den pågældendes ønsker og forhold
- -----

Hvis man ikke (længere) er i stand til at give informeret **samtykke til behandling**

Så har pårørende eller andre nærtstående ret til at være inddraget i stillingtagen til behandling, altså at give et stedfortrædende samtykke